

*Стукан Т.М., аспірант Херсонського державного аграрного університету,
м. Херсон*

Stukan T., Ph.D. student, Kherson State Agrarian University. Kherson

СТАН ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНЩИНИ

STATE OF FINANCIAL CAPACITY OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES OF KHERSON REGION

У статті здійснений аналіз динаміки зростання кількості територіальних громад в Україні. Досліджений стан створені об'єднані територіальні громади (ОТГ) на Херсонщині. Проведена оцінка фінансової спроможності 12 ОТГ, які були утворені станом на 01 січня 2017 р. Визначено, що рівень дотаційності бюджетів 9 з 12 ОТГ не перевищує 10%, що свідчить про достатню ступінь фінансової незалежності територіальних громад і спроможність покрити видатки за рахунок власних грошових надходжень. Власні доходи мешканців у 2017 р. по кожній з громад перебувають на середньому рівні. У структурі фінансові ресурси громад були розподілені на такі статті видатків соціально-культурна сфера – 60-70%, реалізація інфраструктурних об'єктів та інвестиційних проектів – 25-30%. Встановлено, що першочерговим для керівництва громади є розвиток її та покращення соціального життя мешканців за рахунок залучення додаткових коштів через інвесторів, програми розвитку, створення додаткових робочих місць, надання якісних публічних послуг та ін.

Ключові слова: децентралізація, спроможні громади, територіальні громади, регіональний розвиток, місцеві органи влади.

The article analyzes the dynamics of growth in the number of territorial communities in Ukraine. The studied state created united territorial communities in the Kherson region. The financial capacity of 12 united territorial communities, which were formed as of January 1, 2017, was assessed. It was determined that the level of budget subsidies of 9 out of 12 united territorial communities does not exceed 10%, which indicates a sufficient degree of financial independence of territorial communities and ability to cover expenses at the expense of own cash receipts. Residents' own incomes in 2017 in each of the communities are at an average level. In the structure of financial resources of communities were divided into the following items of expenditure socio-cultural sphere – 60-70%, the implementation of infrastructure facilities and investment projects – 25-30%. It is established that the priority for the community leadership is to develop it and improve the social life of residents by attracting additional funds through investors, development programs, creating additional jobs, providing quality public services and others.

Key words: decentralization, affluent communities, territorial communities, regional development, local authorities.

Постановка проблеми. Процеси децентралізації влади та об'єднання територіальних громад є головною складовою регіонального розвитку в сучасних умовах, результативність якого свідчатиме про ефективність діяльності місцевих органів влади. Регіони, які стали на шлях впровадження адміністративної реформи вже за короткий проміжок часу збільшують фінансування у свою соціальну сферу, економіку та інфраструктуру. Інвестори більш охоче спрямовують свої фінансові ресурси не через центральний уряд, а через місцеві та регіональні органи влади. Тому основним мотивом адміністративної реформи в Україні є розвиток ефективної, економічно спроможної громади, яка здатна швидко реагувати на місцеві потреби і акумулювати максимум інвестиційних потоків [3]. При цьому фінансові ресурси у формуванні спроможних громад є найбільш визначальним критерієм, який забезпечить сталий розвиток громад.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Вивченням теоретичного інструментарію дослідження проблем впровадження децентралізації займалися ряд зарубіжних та вітчизняних вчених серед них: Ведель Ж., Ганущак Ю.І., Гладій В.І., Куйбіда В.С., Лелеченко А.П., Линьова К.О., Мостовий Г.І., Одинцова Г.С., Скрипнюк О.В., Сметанін Р.В., Ткачук А.Ф. та ін. В той же час, залишається актуальним питання дослідження фінансової спроможності територіальних громад та їх здатності забезпечувати себе самостійно. Тому для аналізу були обрані новостворені громади Херсонщини, які стали на шлях самостійного забезпечення ресурсами.

Метою статті є здійснення оцінки стану фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад Херсонщини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою реформи місцевого самоврядування для ОТГ є формування самостійності громад у забезпеченні свого функціонування за рахунок власних ресурсів; вирішення питань місцевого значення; оптимізація джерел наповнення місцевих бюджетів; мобілізація внутрішніх ресурсів громади.

Головним стратегічним завданням модернізації системи державного управління та територіальної організації влади, яка сьогодні здійснюється, є формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних та доступних публічних послуг. Досягнення зазначених цілей неможливе без належного рівня економічного розвитку відповідних територій, їх фінансового забезпечення і достатніх джерел для наповнення їх місцевих бюджетів.

Держава здійснює фінансову підтримку об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст шляхом надання ОТГ коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади у разі, якщо її межі повністю відповідають межах, визначеним перспективним планом формування територій громад області [4]. Саме фінансовий спроможність новостворених

ОТГ є одним із найсуттєвіших аспектів, від якого, залежить успішність функціонування кожної з них. Наявність економічно активних суб'єктів підприємницької діяльності, достатня кількість кваліфікованих трудових ресурсів, розвинена промислова та соціальна інфраструктура – все це та багато іншого є основою для успішного розвитку громади.

У ході реформи місцевого самоврядування станом на 01.04.2018 р. в Україні створено близько 706 об'єднаних територіальних громад. Сьогодні у новостворених ОТГ бюджети збільшилися у 7,1 рази, що сприяло реалізації 1383 проєктів розвитку інфраструктури за рахунок державної субвенції. На 8,5 млрд. грн збільшилася державна підтримка розвитку регіонів та громад з 0,5 млрд. грн у 2014 році до 9 млрд. грн у 2017 році. Об'єднавшись громади отримують в першу чергу такі ж повноваження, які мають міста обласного значення та прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом це і перший стимулюючий ефект, який спонукає громади до об'єднання (рис. 1) [6].

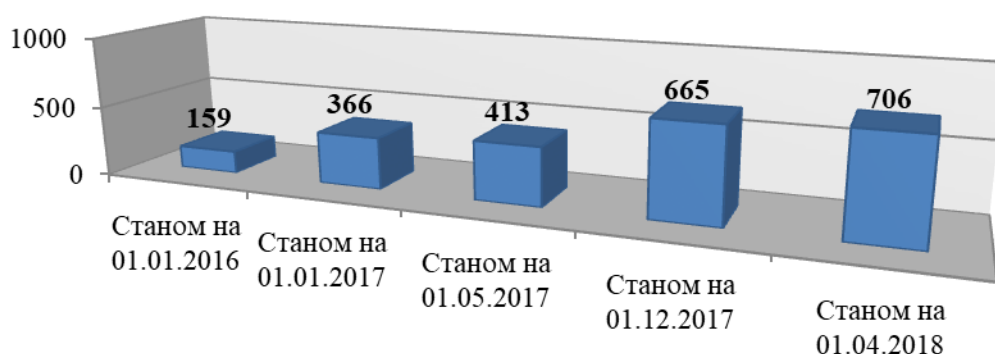

Рис. 1. Динаміка зростання кількості ОТГ в Україні за 2016-2018 рр.

У Херсонській області станом на 01.04.2018 р. створення 26 об'єднаних територіальних громад до складу яких увійшли 95 громад (табл. 1), що становить більше ніж 36% від загальної кількості громад області, це охоплює близько 16 % населення та 26% площ земельних угідь. Згідно перспективного плану заплановано на Херсонщині створити у підсумку 41 ОТГ [1].

Таблиця 1

Створені об'єднані територіальні громади Херсонщини станом на 01.04.2018 р.

Об'єднані територіальні громади	Район	Центр громади	Дата створення
Асканіє-Нова ОТГ	Чаплинський	сmt Асканія-Нова	грудень 2016
Бехтерська ОТГ	Олешківський	с. Бехтери	жовтень 2017
Білозерська ОТГ	Білозерський	сmt Білозерка	жовтень

			2017
Борозенська ОТГ	В. Олександрівський	с. Борозенське	жовтень 2017
Великокопанівська ОТГ	Олешківський	с. Великі Копані	грудень 2016
Виноградівська ОТГ	Олешківський	с. Виноградове	квітень 2017
Високопільська ОТГ	Високопільський	с.мт Високопільля	жовтень 2017
Гладківська ОТГ	Голопристанський	с. Гладківка	грудень 2016
Горностаївська ОТГ	Горностаївський	с.мт Горностаївка	квітень 2017
Долматівська ОТГ	Голопристанський	с. Долматівка	грудень 2017
Зеленопідська ОТГ	Каховський	с. Зелений Під	грудень 2016
Іванівська ОТГ	Іванівський	с.мт Іванівка	жовтень 2017
Каланчацька ОТГ	Каланчацький	с.мт Каланчак	грудень 2016
Костянтинівська ОТГ	Горностаївський	с. Костянтинівка	жовтень 2017
Кочубеївська ОТГ	Високопільський	с. Кочубеївка	липень 2015
Любимівська ОТГ	Каховський	с. Любимівка	жовтень 2017
Мирненська ОТГ	Каланчацький	с. Мирне	грудень 2016
Музиківська ОТГ	Білозерський	с. Музиківка	грудень 2016
Присиваська ОТГ	Чаплинський	с. Григорівка	грудень 2016
Роздольненська ОТГ	Каховський	с. Роздольне	грудень 2017
Станіславська ОТГ	Білозерський	с. Станіслав	жовтень 2017
Тавричанська ОТГ	Каховський	с. Тавричанка	грудень 2016
Хрестівська ОТГ	Чаплинський	с. Хрестівка	грудень 2016
Чаплинська ОТГ	Чаплинський	с.мт Чаплинка	грудень 2016
Чулаківська ОТГ	Голопристанський	с. Чулаківка	жовтень

			2017
Ювілейна ОТГ	Олешківський	с. Ювілейне	жовтень 2017

Джерело: сформовано за даними [7].

Порівнюючи динаміку створення ОТГ на Херсонщині з 2015 року по 2017 рік, слід зазначити, що кожного року кількість ОТГ суттєво зростає, так у 2015 році – це була 1 громада, у 2016 році – 11, у 2017 році – 14, які пройшли вибори.

За даними Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України станом на 01.09.2017 р. Херсонщина займає 8 місце у рейтингу областей України щодо формування об'єднаних територіальних громад і активно продовжує рухатися в даному напрямі. Це не передовий показник по кількості об'єднаних громад у порівнянні з деякими регіонами країни, де створено вже понад 30 ОТГ, але Херсонська область має прогресивний район – Чаплинський, де в грудні 2016 року було створено 4 ОТГ до яких увійшли 16 місцевих рад територіальних громад району. Це майже всі громади району крім 2, які не долучилися до адміністративної реформи, що активно проводиться на Херсонщині з 2015 року [7].

На сьогодні новостворені ОТГ Херсонщини демонструють економічну спроможність, що дає їм можливість залучати інвестиції і зміцнювати свій інституціональний потенціал. Аналіз рівня виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за січень-квітень 2017 року у 12 ОТГ, утворених станом на 01 січня 2017 р. (табл.2) свідчить про збільшення доходів місцевих бюджетів без трансфертів та власних надходжень бюджетних установ на душу населення порівняно з відповідним періодом 2016 року. Так у більшості ОТГ цей показник перевищує середньообласний.

Таблиця 1

**Оцінка фінансової спроможності 12 ОТГ утворених
станом на 01 січня 2017 року**

Назва ОТГ	Площа ОТГ, км ²	Чисельність населення на 01.01.2017, тис. осіб	Власні доходи на 1-го мешканця, грн	Рівень дотаційності бюджетів, %	Капітальні видатки на 1-го мешканця	Питома вага видатків на утримання адміністрації ОТГ, %
Асканія-Нова	330,6	5,7	2305,2	15,8	1082,1	32,1
Великокопанівська	112,9	7,1	2295,0	20,3	1298,1	25,7
Гладківська	207,9	5,2	1313,6	25,8	638,1	32,2
Зеленопідська	269,0	4,6	5749,8	2,3	1668,6	19,2

Каланчацька	630,3	15,3	2985,4	7,2	794,7	15,0
Кочубеївська	206,2	3,1	2461,5	9,8	1567,2	41,0
Мирненська	180,6	3,9	3491,8	6,2	846,5	25,2
Музиківська	126,9	3,8	4690,4	8,9	1008,1	20,7
Присиваська	399,5	5,0	2686,4	9,9	1310,0	29,3
Тавричанська	243,0	4,5	6453,6	-1,2	2160,6	16,0
Хрестівська	261,0	5,6	3279,3	7,0	1013,6	24,1
Чаплинська	580,4	16,2	3416,0	5,3	735,5	14,6

Джерело: сформовано за даними [8].

Проаналізувавши дані наведені в табл.2 бачимо, що рівень дотаційності бюджетів 9 з 12 ОТГ не перевищує 10%, це свідчить про високий ступінь фінансової незалежності територіальних громад і спроможність покрити видатки за рахунок власних грошових коштів. Власні доходи мешканців у 2017 р. по кожній з громад перебувають на середньому рівні. За підсумками 2017 року найбільша питома вага видатків на утримання службовців у фінансовому ресурсі ОТГ припадає на бюджет Кочубеївської ОТГ – 41 %, найменша – на бюджети Каланчацької та Чаплинської ОТГ – по 15 %.

Темп росту доходів населення на 1 особу за чотири місяці 2017 року у 8 ОТГ Херсонщини об'єднаних на 01.01.2017 р. досяг показників від 153,4% до 438,9%. Так, наприклад, ще нещодавно створена Музиківська ОТГ має бюджет громади, який перевищує 18 млн. грн, який наповнюється за рахунок 460 платників податків. На території Музиківської ОТГ функціонує 22 сільськогосподарських підприємства, з них «Сапфір-Агро», в оренді якого знаходиться більше 300 паїв, завод із виробництва легкої металевої упаковки, птахофабрика ПАТ «Чорнобаївське» та біогазовий завод. Музиківська ОТГ активно залучає інвестиційні кошти до громади через міжнародні програми та гранти. ОТГ є учасником програми DOBRE «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) [10].

Бюджет територіальної громади у зведений бюджет району та міста з районним поділом не входить та існує сам по собі. Бюджет територіальної громади є формою організації руху коштів і найважливішим засобом розподілу і перерозподілу грошових коштів між виробничою і невиробничою сферами.

Так, відповідно до норм Бюджетного кодексу України бюджети Херсонських ОТГ мають прямі міжбюджетні асигнування з державного бюджету у формі: базової дотації; реверсної дотації; освітньої субвенції; медичної субвенції; субвенції на формування інфраструктури ОТГ; субвенції на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій; інших субвенцій та дотацій, якщо є підстави для надання та отримання відповідних міжбюджетних трансфертів; коштів Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР). Найбільша частка міжбюджетних трансфертів, що покращують сталий розвиток ОТГ припадає на: субвенцію на соціально-економічний розвиток, кошти ДФРР та інфраструктурну субвенцію. Кошти з

ДФРР будуть спрямовані в першу чергу на реалізацію важливих для громад проектів, а саме: будівництво і модернізацію дитячих садочків; модернізацію об'єктів професійно-технічної освіти; об'єкти екстреної медицини; розвиток електронної економіки; розбудову закладів фізичного виховання та спорту; об'єкти інфраструктури, критично важливі для громад [9].

Структура доходів місцевих бюджетів ОТГ Херсонської області виглядає так – 60% від податку на доходи фізичних осіб залишається у розпорядженні громади, 40% йде далі – на район, область, Київ. У ОТГ залишаються по 100% земельного, єдиного податків та податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності, 5% акцизного податку з реалізації підакцизних товарів, 25% екологічного податку [5]. Штрафи, пені і всі оплати, що накладають спеціальні органи контролю, – залишаються на 100%.

Кабінет Міністрів України у 2018 році виділить 6 млрд. грн на підтримку розвитку соціальної сфери і підвищення комфорту життя об'єднаних територіальних громад. Загалом завдяки різним інструментам підтримки та розвитку регіонів громади отримають ресурси для розвитку загальним обсягом близько 11 млрд грн [9].

На Херсонщині з 2015 року територіальні громади отримали значний обсяг фінансових ресурсів. У 2015 рік бюджетної децентралізації додатково наростили дохідну частину бюджетів на 541 млн. грн., у 2016 році – на 951 млн. грн., а за 2017 рік додатково отримано більше ніж 700 млн. грн. Це дало ОТГ можливість здійснювати не лише видатки споживання, а й спрямувати кошти на розвиток громади, дорожньої інфраструктури, зміцнення матеріально-технічної бази комунальних підприємств.

Місцеві бюджети нарешті стали стабільнішими. Про це свідчать і обсяги вільних залишків. Якщо на початку 2016 року вони склали 142 млн. грн., то на 01.01.2017 року – сума перевищила 1 млрд грн. Це значний потенціал для реалізації місцевих програм та подальшого інфраструктурного зміцнення громад. Вражають і обсяги нарощування бюджетів територіальних громад після їх об'єднання. 12 ОТГ отримали 175 млн. грн. власних доходів, що в 2,3 рази більше, ніж до об'єднання. Так, в Музиківській ОТГ доходи зросли в 5 разів, що є підтвердженням фінансової спроможності цієї невеликої громади.

Новостворені ОТГ Херсонської області від держави отримують додаткове стимулювання на капітальні видатки. Державний бюджет здійснює фінансову підтримку громад в першу чергу шляхом надання їм коштів на формування інфраструктури. У 2017 році громади мали можливість реалізувати вперше проекти за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури ОТГ. Згідно розподілу Херсонська область отримує до кінця року більше ніж 52,1 млн грн такої субвенції.

Отримані додаткові фінансові ресурси дадуть можливість громадам реалізувати видатки в соціально-культурній сфері, профінансувати заклади середньої освіти та дитячі садочки; організувати надання первинної медичної допомоги та фінансувати послуги вторинної медицини; забезпечувати утримання та організацію роботи будинків культури, бібліотек, спортивних закладів, надавати соціальну допомогу населенню; утримувати виконавчі

апарати органів місцевого самоврядування; реалізувати інфраструктурні проекти та місцеві програми і заходи; надавати адміністративні послуги, створювати в громадах відповідні центри та здійснювати інші видатки, які віднесені до їх повноважень.

У 2017 році найбільшу частину фінансових ресурсів громади спрямовували на реалізацію заходів у соціально-культурній сфері – 60-70% , на реалізацію інфраструктурних об'єктів та інвестиційних проектів – 25-30%, що першочерговим для керівництва громади є розвиток її та покращення соціального життя мешканців за рахунок залучення додаткових коштів через інвесторів, програми розвитку, створення додаткових робочих місць, надання якісних публічних послуг та ін.

Фінансова спроможність кожної з громад області на пряму залежить від наявності якісного управлінського персоналу, який мислить стратегічно та приймає ефективні управлінські рішення. Тому на сьогодні ОТГ Херсонщини як ніколи зацікавлені в креативних, молодих фахівцях з професійними компетенціями, які здатні вивести розвиток громади на новий більш прогресивний та сучасний рівень.

Згідно перспективного плану формування територій громад Херсонської області, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. № 832 (в редакції розпорядження КМУ від 31 травня 2017 р. № 363-р), планується створити ще 16 об'єднаних територіальних громад до складу яких увійдуть 95 населених пунктів.

Фінанси відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні та діяльності ОТГ. Саме вони є складовою частиною економічних відносин і одночасно головним інструментом реалізації основних напрямків державної, регіональної та місцевої політики соціально-економічного розвитку особливо для новостворених об'єднаних територіальних громад. Приймаючи рішення і проходячи шлях до створення об'єднаної території громади отримують більший потенціал та більше можливостей для забезпечення належного утримання об'єктів інфраструктури, функціонування закладів та установ комунальної власності, органи місцевого самоврядування можуть забезпечити надання якісних публічних та комунальних послуг.

Висновки. Отже, реформа місцевого самоврядування на Херсонщині проходить згідно поточного перспективного плану. Після об'єднання громади отримують значний обсяг фінансових ресурсів через механізм переходу бюджету на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Громади стаючи більш поінформованими щодо можливостей, які відкриває перед ними децентралізація та об'єднання громад (передача повноважень, бюджетів, ресурсів від держави на місцеві органи самоврядування, що у підсумку веде до створення фінансово незалежних громад, які функціонують для забезпечення власних потреб), проявляють все більшу свідомість та бажання щодо підвищення ефективності регіонального розвитку та підвищення рівня власного життя. Об'єднані територіальні громади є 100% прикладом позитивних змін у процесі реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні та необхідною умовою сталого соціально-економічного

розвитку громад області.

Список використаних джерел

1. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. К. : ТОВ «Софія». 2012. 128 с.

2. Де у жовтні пройдуть вибори на Херсонщині. Інформаційне агентство «ПК – Південна інформаційна Компанія» : Херсон : 2017. URL: <https://pik.ua/news/url/de-u-zhovtni-projduť-vibori-na-hersonschini> (дата звернення: 26.09.2017).

3. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. Київ: ПРООН/ МПВСР. 2007. 269 с.

4. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»: від 05.02.2015 р. № 157-VIII. Відомості Верховної Ради України. Київ : 2015. URL: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/zakon-ukrajiny/stattya-finansova-pidtrimka-derjavouu-115774.html> (дата звернення: 26.04.2018).

5. Наталенко Н.В. Фінанси та бюджет об'єднаної громади. К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 72 с.

6. Оцінка фінансової спроможності 366 ОТГ за 2017 рік. Децентралізація. Київ: 2018. URL: http://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/183/%D0%91%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%83%D1%80%D0%B0_%D0%A0%D0%B5%D0%B9%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3_366_%D0%9E%D0%A2%D0%93.pdf (дата звернення: 26.04.2018).

7. Про затвердження перспективного плану формування територій громад Херсонської області: розпорядження КМУ від 05.08.2015 р. Верховна Рада України, Київ : 2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/832-2015-%D1%80> (дата звернення: 26.09.2017).

8. Процес децентралізації в Херсонській області. Херсонська обласна державна адміністрація. Херсон : 2018. URL: <http://khoda.gov.ua/reformi/proces-decentralizaci-%25d1%2597-v-oblasti/> (дата звернення: 26.04.2018).

9. Хрупович С.Є., Подвірна Т.В. Фінансова спроможність бюджетів об'єднаних територіальних громад. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск №13. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/209.pdf.

References

1. Boryslavska, O., Zaverukha, I., Zakharchenko, E. ta in. (2012) Detsentralizatsiia publichnoi vlady: dosvid yevropeiskykh krain ta perspektyvy Ukrainy [Decentralization of public power: the experience of European countries and

prospects of Ukraine] Shveitsarsko-ukrainskyi proekt «Pidtrymka detsentralizatsii v Ukraini – DESPRO. K. : TOV «Sofiiia», 128 p.

2. De u zhovtni proidut vybory na Khersonshchyni (2017) [Where elections will be held in October in Kherson region] Informatsiine ahentstvo «PIK – Pivdenna informatsiina Kompaniia» : Kherson, available at: <https://pik.ua/news/url/de-u-zhovtni-projdut-vibori-na-hersonschini> (Accessed 2017, September 26).

3. Detsentralizatsiia ta efektyvne mistseve samovriaduvannia: navchalnyi posibnyk dlia posadovtsiv mistsevykh ta rehionalnykh orhaniv vlady ta fakhivtsiv z rozvytku mistsevoho samovriaduvannia. [Decentralization and effective local self-government: a training manual for local and regional government officials and local government development professionals]. Kyiv: PROON/ MPVSR. 269 p.

4. Zakon Ukrainy «Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad»: vid 05.02.2015 r. № 157-VIII [Law of Ukraine “On Voluntary Association of Territorial Communities”: dated February 5, 2015 № 157-VIII]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, available at: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/zakon-ukrajiny/stattya-finansova-pidtrimka-derjavoyu-115774.html> (Accessed 2018, April 26).

5. Natalenko, N.V. (2016) Finansy ta biudzheth obiednanoi hromady [Finansy ta biudzheth obiednanoi hromady], K. : IKTs «Lehalnyi status», 72 p.

6. Otsinka finansovoi spromozhnosti 366 OTH za 2017 rik (2018) [Estimation of financial capacity of 366 OTGs for 2017], Kyiv, available at: http://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/183/%D0%91%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%83%D1%80%D0%B0_%D0%A0%D0%B5%D0%B9%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3_366_%D0%9E%D0%A2%D0%93.pdf (Accessed 2018, April 26).

7. Pro zatverdzhennia perspektyvnoho planu formuvannia terytorii hromad Khersonskoi oblasti (2015) [About the statement of the perspective plan of formation of territories of communities of the Kherson region], rozporiadzhennia KMU vid 05.08.2015 r. Verkhovna Rada Ukrainy, Kyiv, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/832-2015-%D1%80> (Accessed 2017, September 26).

8. Protses detsentralizatsii v Khersonskii oblasti [The process of decentralization in the Kherson region], Kherson, available at: <http://khoda.gov.ua/reformi/proces-decentralizaci-%25d1%2597-v-oblasti/> (Accessed 2018, April 26).

9. Khrupovych, S.Ie. and Podvirna, T.V. (2017) Finansova spromozhnist biudzhektiv obiednanykh terytorialnykh hromad [Financial capacity of the budgets of the united territorial communities], *Ekonomika i suspilstvo, vol. 13*, available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/209.pdf.